

Jos. Bedaux, Tilburg

Local Heroes #3
Jos. Bedaux
1910-1989

Door Frans Bedaux
April 2011

Foto's : Stichting Jos.
Bedaux, Jan Versnel,
v.d. Berg, Jaap d'Oliveira

Local Heroes is
een initiatief van
Office Winhov

“Jullie kunnen iets mooi vinden, ik weet wat mooi is” zo eindigde menige discussie met mijn vader in de jaren zestig. De afgelopen jaren ben ik me gaan verdiepen in zijn werk en moet ik hem een beetje gelijk geven. Voor Local Heroes heb ik onderstaande wandeling gemaakt. De wandeling is aan te bevelen tijdens de openingstijden van de UVT, omdat dan ook de gebouwen van binnen te bezichtigen zijn.

Jos. Bedaux was autodidact en leerde het vak bij zijn vader, die aannemer was in Tilburg. Tijdens de crisis van de jaren dertig moet hij vroeg aan de slag en ontwerpt hij al in 1932 de eerste uitbreiding van het klooster Ave Maria in Tilburg. De eerste jaren bouwt hij in een Krop-holler-stijl. Al voor de oorlog gaat dat over in een eigen romantisch traditionalisme. Goed voorbeeld daarvan is zijn eigen woning (1938). Na de oorlog haalt hij classicistische elementen in zijn architectuur, onder andere bij het gemeentehuis van Hilvarenbeek (1947). In de jaren vijftig pakt hij een eigen modernistische stijl op, die gekenmerkt wordt door een tijdloze ingetogenheid.

Hoogtepunt van zijn oeuvre is het hoofdgebouw van de UVT (1962). Ook de GGD (1967) en het Kantongerecht (1968) in Tilburg zijn belangrijke bouwwerken. Bedaux bouwde ongeveer 500 werken in een grote diversiteit: kapellen, huizen, villa's, kloosters en kerken, woningbouwcomplexen maar ook gebouwen voor onderwijs en gezondheidszorg. Zijn psychiatrische inrichtingen waren complete dorpen waar hij ook de strakke stedenbouwkundige structuur ontwierp. Hij werkte veel samen met tuinarchitect Pieter Buys.

UVT Hoofdgebouw , 1950-1962

Openluchtschool Goirle, 1952-1958

De laatste jaren is het werk van Jos. Bedaux opnieuw in de belangstelling gekomen doordat een groot aantal bouwwerken op gemeentelijke monumentenlijsten en op de rijksmonumentenlijst geplaatst is.

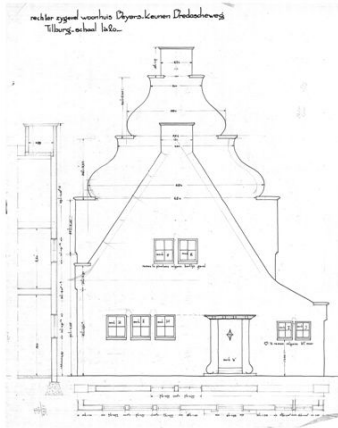
In 2009 is de stichting Jos. Bedaux Architect opgericht met het doel het werk van Jos. Bedaux opnieuw onder de aandacht te brengen en het erfgoed te beschermen. Het bureau van Jos. Bedaux werd voortgezet door zijn zoons Peer en George en later Jacques de Brouwer onder de naam Bedaux De Brouwer Architecten. Inmiddels zijn de kleinzonen Pieter en Thomas de zonen opgevolgd. Vlak na zijn overlijden in 1989 is vanuit de Tilburgse Kunststichting een boek verschenen over het werk van Jos. Bedaux. Daarna is hij eigenlijk licht in de vergetelheid geraakt. In de jaren negentig is vanuit het NAI gepoogd het werk van Bedaux in het archief op te nemen, maar dat is om allerlei redenen in de vergetelheid geraakt. Mijn broer George en ik hebben in 2008 de draad weer opgepakt en zijn opnieuw in overleg getreden met het NAI. Bij het NAI wilde men echter niet het hele archief hebben en werd aan ons gevraagd mee te denken over een selectie. Vanaf september 2008 hebben wij alle werken bezocht en met foto's vastgelegd. Dat was een prachtige herontdekking van het veelzijdige werk van Jos. Bedaux. Gaandeweg werd ons duidelijk dat we er meer mee moesten doen en dat heeft verleden jaar bij zijn honderste geboortedag geresulteerd in een grote overzichtstentoonstelling in het gebouw van de UVT, een BONAS-boek vanuit het NAI, een website www.josbedaux.nl en een Architectuurgids Jos. Bedaux.

Het werk van Bedaux laat zich in de volgende tijdsperiodes indelen:

- De “Kropholler”periode begin jaren dertig
- het romantische traditionalisme: projecten vanaf 1937, met veel Vlaamse invloeden
- het classicistische traditionalisme: de periode vooral na 1947, met veel Franse invloeden
- het moderne traditionalisme: vanaf begin jaren 50
- het modernisme: vanaf eind jaren 50

Die hoofdverdeling heeft op zich al grote verschillen maar ook binnen die hoofdverdeling moesten we ontdekken dat er nog veel en grote afwijkingen zitten. Elk gebouw werd een nieuwe ontwerpogave, waar Bedaux in alles varieerde. De gevelindeling, de voordeurpartij, de gootoplossing, het smeedwerk, de dakkapellen, de lan-taarn, alles was anders bij elk bouwwerk, niets vanuit een standaard ontwerp of standaard detaillering.

Woonhuis Beyers, 1938-1939

Bedaux was in deze categorieën ook niet dogmatisch, dus komt het voor dat hij in een en hetzelfde bouwwerk meerdere van bovengenoemde stijlen gebruikte. Interessant is hoe het uitbundige traditionalisme versoerd wordt tot een bijna tijdloos ingetogen modernisme.

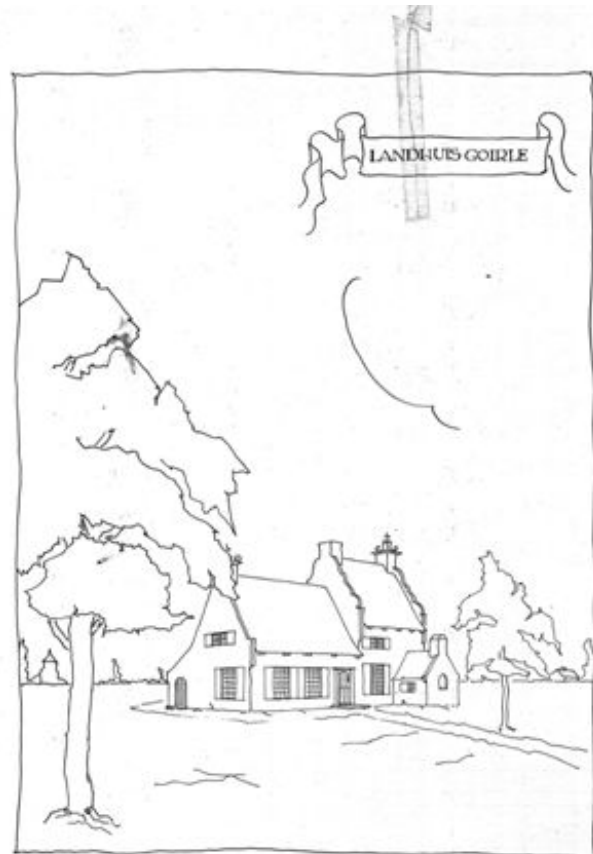

Woonhuis Mutsaerts 1940

Ondanks de grote verschillen, die we aantreffen moeten we wel constateren dat het werk van Bedaux onmiddellijk herkenbaar is. Van de gebouwen gaat een enorme rust uit door harmonie en esthetiek. Een bijna vanzelf-sprekende schoonheid, die men direct ervaart. De toepassing van duidelijke volumes in harmonieuze composities met schitterende gevels waarin details uit de gereedschapskist steeds anders zijn toegepast, vormen het kwaliteitskenmerk. Het oogt zo eenvoudig, maar de hand van de meester is altijd herkenbaar. Bij andere architectuur zie je snel wat niet goed is, maar bij een Bedaux zijn dissonanten niet aan de orde.

En dan de gereedschapskist waarmee hij aan de slag gaat en waaraan hij zo duidelijk te herkennen is. Dat is allereerst het metselwerk met een -later veelal gele-handvormsteen in Vlaams verband. Meestal schoon metselwerk, platvol gevoegd, maar ook gecementeerd en daarna wit geschilderd. In sommigen gevallen zijn de muren enkel gecementeerd. In alle perioden treffen we bogen of nissen of het gedeeltelijk terugliggend metselwerk. En het smalle raam of de gleuf. In de classicistische gevels worden ook festoenen meegenomen en een klokkenstoel midden op het dak. En een betonnen bal op de beëindiging van de muren. Een opvallende plint in zwart of grijs of later glad beton. Het franse balkon met hekwerkjes in alle stijlen. De hekwerkjes voorzien van ballen of later vogeltjes. Een gevelindeling die symmetrisch lijkt, maar dat in werkelijkheid helemaal niet blijkt te zijn. Strokkende lijnen, waarvan je denkt dat ze aanwezig zijn maar er in werkelijkheid niet zijn. De voordeur krijgt altijd wel iets bijzonders, in het begin rijkelijk versierd en voorzien van palen en kettingen of

andere afbakeningen, later blijft alleen de lantaarn en een mooie stoep over. De deur zelf is dan meestal heel sober en in sommige gevallen zelfs onhandig smal of laag. Een brede omlijsting van de ramen al dan niet van hout, glad beton of bewerkt beton of in sommige gevallen zandsteen.

Voordeuren zitten ook vaak op een onlogische plaats in de plattegrond van een huis en de ligging op een kavel. Kozijnen heel iel of zelfs niet zichtbaar en dan in een diepe negge of heel fors en meestal in de kozijnen stalen ramen. Het merendeel van de gebouwen van Bedaux is - tot verbazing ook in het vroeg naoorlogse traditionele werk - uitgerust met stalen ramen waarbij Bedaux de nieuwste snuffjes op het gebied van de stalen ramen toepaste. Grote open te schuiven of te draaien glaswanden werden niet geschuwd. Borstweringen in de kozijnen waren in veel gevallen van een dunne staalplaat voorzien. Het uitgebouwd raam komen we veel vroeger tegen dan we dachten. Zo'n beetje elk huis kreeg wel een uitgebouwd raam (sommigen hebben het over een bloemenraam). En een traliehekje om ramen af te schermen, ook dat gaat in de loop van de jaren een standaard toevoeging worden, zij het telkens weer van een andere maaswijdte. Wat ons erg opviel is de steeds wisselende wijze van materiaal, vorm en ophangen van goten. En dan de dakkapellen, ook daar hebben we heel veel varianten in aangetroffen. De dakkapel wordt gebruikt om de sfeer van het huis nader te duiden. Hetzelfde geldt voor de lantaarns naast de deur, ook hier hebben we zeker meer dan vijftig verschillende modellen gezien. Ook die dragen bij in de aanduiding van de sfeer. Binnen altijd ruime kamers met hoge plafonds, later in het moderne werk weer heel lage plafonds, vaak kloppend met de modulator

van Le Corbusier. Bedaux had een perfect maatgevoel voor ruimten. Stoepen en terrassen werden ook telkens opnieuw passend in de sfeer ontworpen, bij elk huis treffen we weer een ander tegelpatroon aan.

Een inspiratiebron hebben we al genoemd, Krop-holler, en vermoedelijk is dat de reden dat Bedaux de stempel van het katholieke bouwen krijgt. Verder zijn zijn reizen inspiratiebron, in zijn jeugd de fietstochten door het Vlaamse land, naar Maaseik en Scherpenheuvel. In de vroeg naoorlogse jaren naar Duitsland en later naar Frankrijk. In 1953 naar Zweden en Denemarken. Nergens hebben wij echter rechtstreekse lijnen kunnen ontdekken. Hij keek kennelijk goed rond en vertaalde wat hij zag in zijn eigen idioom. Verder keek hij ook veel naar Duitse traditionalisten zoals Tessenov (1867-1950), Riemerschmid (1867-1957), maar vooral de Stutgarter Schule, Bonatz en Schmitthenner (1884-1972) en Böhm. In Nederland heeft hij veel waardering voor J. Stuijt (1868-1934), Warners (1888-1952), F. Eschauzier (1913-1957), Siebers (1883-1978), en later F. Peutz (1896-1974). Bij zijn latere werk was Le Corbusier inspiratiebron.

Platte etiketten als die op het werk van Bedaux opgeplakt worden als katholiek, Brabants, Zuid-Nederlands e.d. heeft Bedaux wel vaak over zich afgeroepen, maar kloppen dus eigenlijk helemaal niet. Met de Bossche School wilde hij zich niet vereenzelvigen, hoewel hij wel deelnemer geweest is bij de cursussen.

Bedaux was autodidact en kreeg het vak met de paplepel ingegeven bij het aannemingsbedrijf van zijn vader. Hij heeft geen opleiding voor architect gehad. Hij is zeer onbevangen gestart, heeft hij zijn eigen idioom opgebouwd en heeft dat zijn hele carrière doorontwikkeld en bijgeschaafd. Een lange zoektocht, waarbij hij zelfs overspannen werd bij het ontwerp van het hoofdgebouw van de UVT, heeft ertoe geleid dat hij met steeds minder versieringen dezelfde serene ingetogen sfeer overeind weet te houden.

Met name bij de woonhuizen viel het ons op, dat er nog heel veel in de oorspronkelijke staat is gebleven. Kennelijk hadden de eigenaren in de gaten dat het hier om heel bijzondere architectuur ging. We troffen mensen aan die ons vertelden dat ze het een voorrecht vonden om in een Bedauxhuis te wonen. Dreiging gaat nu wel uit van het feit dat deze huizen meestal op zeer gewilde kavels staan.

Frans (en George) Bedaux, April 2011

Eigen woning Bedaux 1937, 1950 en Privékantoor 1960,
Goirle

Meer informatie :

Internet: <http://www.josbedaux.nl>

Boeken: Jos. Bedaux Architect (1910-1989)
Christel Leenen m.m.v. Evelien van Es
Bonas, 2010
ISBN 978-90-766443-38-0

Architectuurgids Jos. Bedaux 1910-1989
Frans en George Bedaux
Stichting Jos.Bedaux Architect, 2010 Tilburg

Jos. Bedaux Architect
Jan Doms
Tilburgse Kunststichting, 1989
ISBN 9080024325

Het Bonas boek is te bestellen via www.bonas.nl
De overige boeken zijn te bestellen via www.josbedaux.nl

Adressen:

- (1) Rijkskantorengedouw, 1965-1975, Prof. Cobbenhagenlaan 205, Tilburg
- (2) Tjallingk Koopmans-gedouw, 1965-1972, Warandelaan 2, Tilburg.
- (3) Goossens-gedouw UvT, 1965-1972, Warandelaan 2, Tilburg
- (4) Cobbenhagen-gedouw UvT, 1950-1962, Warandelaan 2, Tilburg
- (5) Woonhuis van Spaendonck, 1964-1965, Delmerweg 4, Tilburg.
- (6) Kapel, 1950, Delmerweg 15, Tilburg.
- (7) Woonhuis Beyers, 1938-1939, Bredaseweg 452, Tilburg.
- (8) Woonhuis burgemeester Becht, 1963-1965, Hogeschoollaan 237, Tilburg.

- (9) Woonhuis Mutsaerts, 1940, Bredaseweg 442 A, Tilburg.
- (10) Woonhuis van Casteren, 1972-1974, Bredaseweg 442, Tilburg.
- (11) Studentenparochie Maranatha, 1962-1967, Prof. Cobbenhagenlaan 17-19, Tilburg.
- (12) Studentenhuis en mensa, 1959-1965, Academielaan 9, Tilburg.
- (13) Studentenhuis sportthal, 1960-1963, Academielaan 9, Tilburg.

Rijkskantorengedouw (1)
Prof. Cobbenhagenlaan 205
1965-1975

Vanaf station Universiteit door de Martinitorenstraat loop je recht tegen de achterkant van de tekenacademie van Maaskant. Hier rechts de nieuwe promenade op en dan het tweede gebouw links.

Het Rijkskantorengedouw ook wel Landbouwhuis genoemd, omdat hier ambtenaren van het ministerie van Landbouw gehuisvest waren. Is destijds gebouwd als werkgelegenheidsproject in de crisistijd van de jaren zeventig. Onder de laagbouw zit een atoomvrije kelder, als bestuurspost ingericht. Indien Tilburg getroffen zou worden door een atombom kon hier het bestuur van de stad Tilburg onderduiken. Het gebouw ziet er nog goed uit. De zonwering is in een later stadium op een zorgvuldige manier aangebracht. De pergola voor de laagbouw is verwijderd. De entree is later gerenoveerd. Kunstwerken van Niels Steenbergen buiten en van Luc van Hoek in de voormalige kantine. Ook binnen is het gebouw nog de moeite van een bezoek waard. Prachtige gangen met gele handvormsteen met op het einde een gangbrede en ganghoge panoramaruit. Verbouwingen zijn zo zorgvuldig gedaan dat je ze bijna niet ziet. Sommige gangen zijn voorzien van bovenlichten, waarbij het glas in een natuursteen kozijn is geplaatst. De onderbouw achter de dragende kolommen is, met zijn zwart geschilderde muren en glas dat volledig vlak gedetailleerd is, erg markant en heeft net als de golvende dakopbouw onmiskenbare trekken van de door Bedaux bewonderde Le Corbusier. Ook de buitentrap tegen de hoogbouw aan de Cobbenhagenlaan is indrukwekkend. Het gebouw is nu eigendom van de Universiteit van Tilburg (gebouw S, Simon)

We gaan weer terug naar de promenade en vervolgen langs het stiltecentrum van Ad Roefs en de bibliotheek van Martien Jansen bereiken we de hoogbouw.

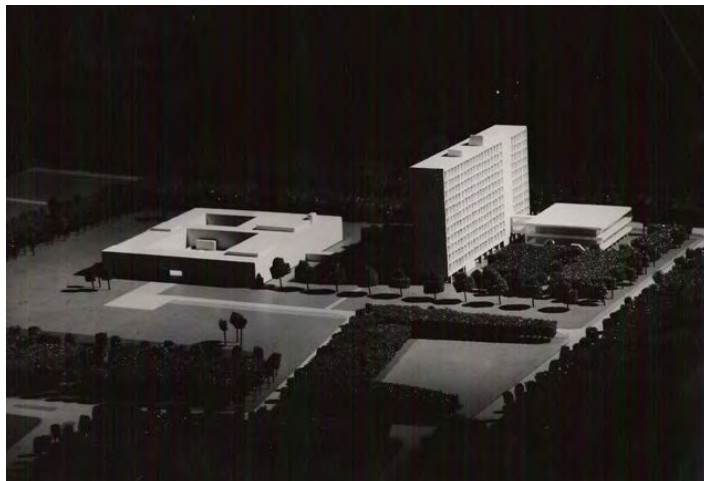

Tjallingii Koopmans-gebouw (2)
Warandelaan 2
1965-1972

Bij het ontwerp van het hoofdgebouw van de Universiteit (gebouw Cobbenhagen) ging men er al van uit dat in de nabije toekomst naast dit gebouw een drietal torentjes van zes lagen hoog als instituutsgebouwen zouden verrijzen. Maar wat toen nog de Katholieke Hogeschool heette groeide zo snel dat er een lang gerekt gebouw van twaalf verdiepingen nodig was om deze groei op te vangen.

En Bedaux ontwierp een sculpturale hoogbouw in de kleuren van de laagbouw. Het grijs van het beton en de muschelkalksteen en het wit van de balkonplaten voor de terug liggende ramen. De entree is onlangs van een nieuwe inrichting voorzien en maakt met de ingetogen receptiebalie een stijlvolle indruk. De gangen op de verdiepingen zien er mooi maar ook enigszins voorspelbaar uit: gele handvormstenen wanden, een natuursteen plint, een afrormosia lattenplafond en aan twee zijden deuren. In de trappenhuizen is kunst aangebracht, waardoor de verdiepingen te onderscheiden zijn. De wanden van de indrukwekkende trappenhallen zijn bekleed met botticino-strips en de trappen laten op sommige plekken nog het onbehandelde mooie beton zien. De glazen deuren die toegang gaven tot de gangen zijn vervangen door houten exemplaren. Op sommige plaatsen kan men zien dat er tijdens de bouw bezuinigd is, de duurdere materialen zijn hier vervangen door goedkopere. Ook voor dit gebouw heeft men plannen om het geheel weer waar het kan terug te brengen in de door Bedaux bedoelde serene sfeer. Gebouw Koopmans en is met zijn 100.000 m³ (samen met gebouw C) het grootste gebouw dat Bedaux ontwierp.

Goossens-gebouw UvT (3)
Warandelaan 2
1965-1972

Dit glazen gebouw op poten, nu Goossens geheten, is tegelijk met het Koopmans-gebouw als één gebouw neergezet. Het is nog steeds een aangename verrassing zeker nu het gebouw enkele jaren geleden op zeer waardevolle wijze is gerenoveerd. Het herbergt nu voornamelijk een grote collegezaal en werkplekken voor studenten. De tijdloze Bedaux-sfeer komen we ook hier tegen. Centraal in het gebouw treffen we een prachtig vorm gegeven onbewerkte betonnen trap. De later er op aangebrachte kunststof leuning is geen gelukkige greep geweest. Men heeft de noodzakelijk compartimentering van de gangen kennelijk zo kunnen organiseren dat aan de zijde van de trappenhal nog de mooie oude hardglazen deuren behouden konden blijven. De grote collegezaal is onberoerd gelaten: het gelede plafond, de houten latten tegen de wand en het akoestisch metselwerk op de achterwand. Het baksteenreliëf in de trappenhal is van Lucas van Hoek. In de gangen zijn de originele roestkleurige wandarmaturen van Bedaux weer terug gehangen. Aan de buitenkant ziet het gebouw er ook nog indrukwekkend uit.

Cobbenhagen-gebouw UvT (4)
Warandelaan 2
1950-1962

Na een moeizaam ontwerpproces wordt in 1957 het derde ontwerp voor dit gebouw goedgekeurd en gaat eindelijk de spade de grond in. Eerdere ontwerpen waren in de la verdwenen omdat men de handen er niet voor op elkaar kreeg of omdat ze achterhaald werden door steeds wijzigende prognoses van het aantal studenten. Na het eerste ontwerp van Bedaux, dat nog een traditionalistisch karakter had, werd, vooral op instigatie van de Gemeente Tilburg, een man met meer ervaring in grootschalige bouwwerken naast Bedaux gezet. Samen met architect Jan van der Laan wordt het ontwerp van Bedaux na 1957 verder uitgewerkt en gebouwd. Dit ontwerp is zonder twijfel Bedaux's mooiste werk. Indrukwekkende plattegronden, schitterende gevels en een prachtige ligging in het groten-deels behouden gebleven groen van de uitlopers van de Warande. En nog steeds een prachtig gebouw. Binnen ziet alles er in grote lijnen uit zoals vroeger, het langzamerhand binnengeslopen meubilair verstoort enigszins de serene rust.

Boven zijn de ruimten achter het balkon van de aula en bij de koffiekamer van de professoren vol gebouwd. Deze bouwsels doen wel afbreuk aan de helderheid van de gangenstructuur. Maar in grote lijnen ziet het gebouw er nog redelijk uit en zal het weer veel van zijn oude uitstraling terug krijgen na een grondige renovatie die komende jaren gaat plaatsvinden. Het feit dat het College van Bestuur zelf het initiatief genomen heeft om het gebouw met succes op de gemeentelijke monumentenlijst te zetten toont aan dat men de kwaliteit van het gebouw hoog in het vaandel heeft staan.

Er valt nog volop te genieten in dit gebouw. De prachtige patio's, de trappenhal, de gangen die zich op diverse plekken verbreden tot sfeervolle ontmoetingsplekken, verzorgde collegezalen en dan ook als letterlijk hoogtepunt de aula, die iets boven de rest van de daken uitsteekt en zo het daglicht laat strijken over de schoonmetselwerk wanden binnen.

De buitenkant is een wandeling er omheen waard. De muschelkalksteen ziet er na bijna vijftig jaar nog even fris uit en hetzelfde geldt voor de stalen kolommen in de zuidgevel. De grijze platen van de muschelkalk zijn allemaal op de tekentafel uitgetekend. Let daarbij ook op de verfijnde schuine lijnen in de platen en de niet strokende lijnen op de hoekpunten. Indrukwekkend is ook de plaatsing van de ramen in de gevel en het glas rond de tweede patio, waarbij de Noorse lei van binnen naar buiten doorloopt en het glas niet in een kozijn verwerkt is. Een modern gebouw maar ingetogen in zijn sfeer. Het staat zoals gezegd op de gemeentelijke monumentenlijst en wordt nu Cobbenhagen-gebouw genoemd en is het hoofdgebouw van de Universiteit. Hopelijk worden de ramen, die bij eerdere renovaties zeer forse omrandingen kregen, met de komende renovatie weer in de oude proporties terug gebracht en kan de trafo, die slordig in de hoek van de eerste patio staat is, een minder opvallende plaats krijgen.

Vanuit het hoofdgebouw weer naar de Hogeschoollaan, rechtsaf de Economenlaan in en daarna links de Delmerweg.

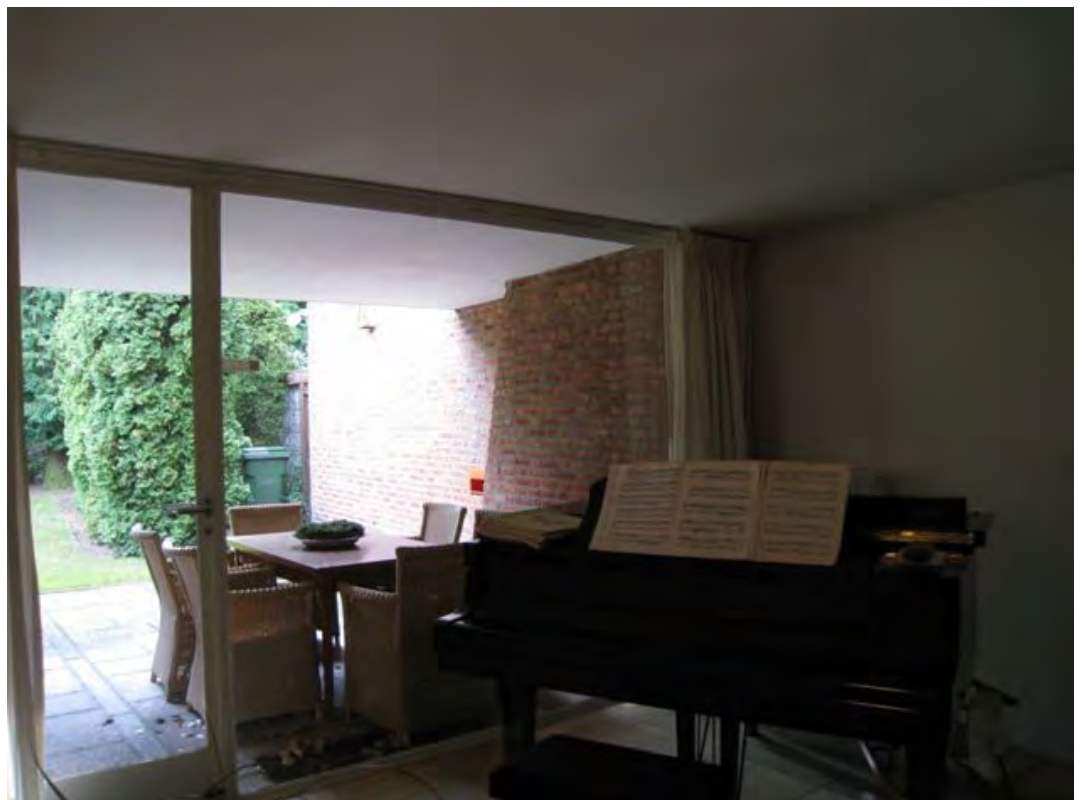

Woonhuis van Spaendonck (5)
Delmerweg 4
1964-1965

Het huis bestaat uit een voorbouw van twee lagen met een lessenaardak, die dwars op het kavel staat en een achterbouw die in de lengte van het kavel gebouwd is in één laag met plat dak. De woonkamer in de achterbouw verrast door zijn grootte en bijzondere lichtinval. Het dak is tot over de gevelvullende glaspartij aan de zuidkant anderhalve meter doorgetrokken. De tuinafscheiding is vervangen door bredero-betonblokken. De luchtroosters in de voorgevel zijn ook later aangebracht. Aan de straatkant valt niet op dat het zo'n groot huis is.

Het doet door zijn dakvorm Fins aan. Bedaux had veel bewondering voor het werk van de Finse architect Alvar Aalto. Een prachtig huis met een verrassende schoorsteen en een mooie overgang van voor- en achterhuis, goed onderhouden.

Kapel (6)
Delmerweg 15
1950

Vooraf voor de oorlog heeft Jos.Bedaux veel kapellen in het Brabantse land gebouwd. Vanaf 1932 minimaal een kapel per jaar met het Brabantse Studentengilde. Het Brabants Studentengilde bestond uit studenten, die in het verderfelijke Holland gingen studeren en die jaarlijks tijdens de vakantie in Brabant een week in een dorp neerstreken om daar met eigen handen en plaatselijk bouw materiaal een kapel te bouwen. In totaal zijn er ongeveer vijfentwintig kapellen in Brabant van de hand van Jos. Bedaux.

Garagehouder Hein de Groot heeft deze kapel laten bouwen omdat hij dat aan Maria beloofd had toen hij op deze plek in de oorlog een aanval van rond vliegende granaten overleefd had. De kapel staat er nog prima bij. Wel een merkwaardige kapel in het oeuvre van kapellenbouwer Bedaux. De klokkenstoel, met lood bekleed, is wel wat fors. Het dak heeft een beetje de vorm van een helm, dus bestand tegen de volgende oorlog.

Bedaux heeft in 1946 ook de garage van de Groot aan de Spoorlaan tegenover het centraal station in Tilburg ontworpen. Dit gebouw heeft later plaats gemaakt voor het ING-gebouw.

Linksaf de Bredaseweg op.

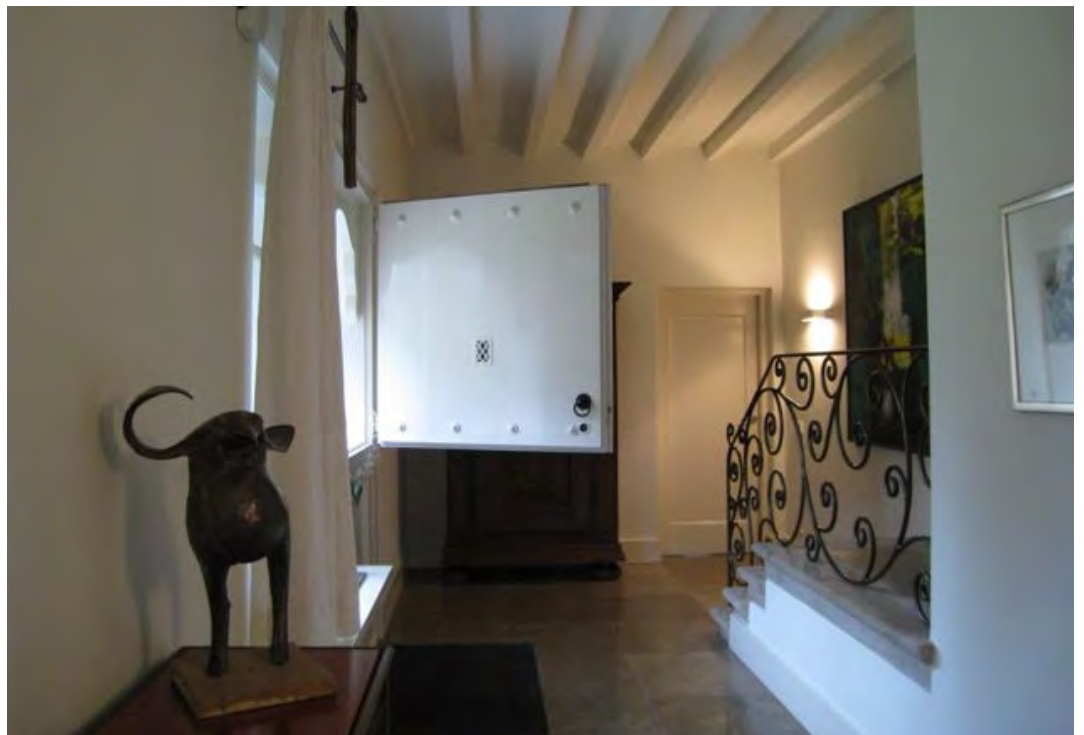

Woonhuis Beyers (7)
Bredaseweg 452
1938-1939

Jos. Bedaux noemde dit huis een jeugdzonde, maar het bleef wel op zijn lijstje van voorbeelden staan, die hij mensen liet zien, voordat ze met hem in zee gingen. De krullen die op de linker schoorsteen hebben gestaan zijn er afgehaald, maar voor de rest is alles bijna in de oorspronkelijke staat. Het huis had toen het werd opgeleverd, de garage in het rechter lage deel, later is van de garage een kamer gemaakt en is rechts achter het huis een gebouwtje neergezet met garage en berging. Bedaux laat hier de chique, stadse variant zien van de ietwat boersere woonhuizen als zijn eigen huis in Goirle en Hoeve Hazeldonk in Langeweg. Opvallend is de betonnen afwerklaag op de fraai gekrulde gevel. In de bestaande stalen ramen is later dubbel glas geplaatst, zo kan het dus ook.

Linksaf even de Hogeschoollaan weer in langs een aantal Bedauxwoningen van Peer Bedaux

Woonhuis burgemeester Becht (8)
Hogeschoollaan 237
1963-1965

Een woonhuis dat in het oeuvre van Bedaux toch wel een bijzondere plaats inneemt. De vorm van het hoge dak is uniek. Een lessenaardak met knik, aan de steile zijde leipannen, aan de andere kant dakleer met rode leislag. De ramen zijn van geanodiseerd aluminium, een materiaal dat Bedaux niet eerder toepaste, maar dit had te maken met het feit dat Becht commissaris was van een bedrijf dat aluminium ramen maakte. Ook erg mooi is de windvaan op het dak en de strakke schoorsteenkappen. Op de laagbouw zit een traditionele kap die aan de achterzijde aan de onderzijde doorbuigt, waardoor de dakhelling daar wat flauwer wordt.

Als men aan Bedaux denkt, denkt men vaak aan grijs gecementeerde gevels. Dit beeld blijkt niet te kloppen. Dit huis is een van de weinige grijs gecementeerde huizen van Jos. Bedaux. Zijn zoon Peer die wel vele grijze huizen ontwierp is de oorzaak van deze verwarring. In de naastliggende huizen van Peer Bedaux is dat goed te zien.

Woonhuis Mutsaerts (9)
Bredaseweg 442 A
1940

Dit huis staat met recht op de gemeentelijke monumentenlijst. Het is een heel bijzondere Bedaux met een voorkant, een zijkant en een achterkant, die alle drie een andere sfeer uit stralen. De romantische sfeer van de voorzijde wordt naar de achterkant veel strakker. Vooral door de verschillende vormen van de dakkapellen wordt deze andere sfeer opgeroepen.

Prachtig siersmeedwerk, ook binnen. Aan de achterzijde een heel moderne stalen pui, onder een heel traditioneel balkon met krullen. Hier wordt duidelijk dat Bedaux zich niet laat indelen in een Delftse of Bossche School. Hij gaat zijn eigen weg en zet de toeschouwer regelmatig op het verkeerde been. Zo zie je achter de genoemde moderne grote pui tot verbazing houten zuilen in de kamer staan. Maar als je dit huis weer in zijn historische lijn zet is het een niet te missen schakel van de eigen woning in Goirle (1938) naar het woonhuis Ajer in Oisterwijk (1942). Het huis wordt prima onderhouden en verkeert op de schoorsteenkap na nog geheel in originele staat.

Het naastliggende huis nummer 444 is van Wijdeveld 1936.

Woonhuis van Casteren (10)
Bredaseweg 442
1972-1974

Een van de laatste huizen van Bedaux. Het is niet een huis waar je opgewonden van raakt, maar wel weer een andere Bedaux. Alles is perfect uitgevoerd. Een prachtige dunne gevelsteen met brede voeg. De paaltjes bij de voordeur komen we ook bij de burens tegen (Mutsaerts, 1940). Bedaux keert met dit huis weer terug naar zijn traditionele afkomst. Het balkonnetje op de zijgevel is van staal en staalplaat gemaakt. De dakkapel is nieuw. De witte Bedaux-lantaarn steekt mooi af tegen de rode steen. Van Casteren was eigenaar van een groot expeditiebedrijf.

Linksaf de Conservatoriumlaan, een paar straten verder naar rechts de Cobbenhagenlaan in .

Studentenparochie Maranatha (11)
Prof. Cobbenhagenlaan 17-19,
1962-1967

Rond de binnenplaats waar ook de ingang van de kerk te vinden is ligt links de pastorie en rechts, gedeeltelijk onder de grond, de kerk. Nog altijd een mooie kerk. Binnen prachtige sobere betonnen tegels met houten planken erop. Achter het altaar een grote glazen pui die zijn daglicht haalt uit een nog grotere koekoek. Jan van Poppel was meewerkend architect. De ontmoetingsruimte die tussen de kerk en de pastorie ligt heeft een kunststof nieuwe pui met isolatieglas gekregen en in de strenge ruimte daarachter is gepoogd gezelligheid te brengen. Een vormloos houten schuurtje in de hoek van de patio blijkt de later aangebrachte nooduitgang van de kerk te zijn.

Linksaf de Academielaan in.

Studentenhuis en mensa (12)
Academielaan 9,
1959-1965

Bedaux zette het mensagebouw op palen omdat hij hier op de hoek van de Prof. Cobbenhagenlaan een hoogteaccent nodig vond. De ruimte achter de palen is later volgebouwd. Interessante gebouwen vooral door de positionering. Links van het mensagebouw, gezien vanaf de Professor Cobbenhagenlaan, is later zonder architect een karakterloze aanbouw neergezet. In het studentenhuis zijn sommige puien vernieuwd. Door formele ambtelijke regels is er een stalen brandtrap tegen de bestaande betonnen trap aan de noordgevel geplaatst. Binnen zijn de ruimtes nog altijd indrukwekkend.

Linksaf de Sportlaan in.

Studentenhuissporthal
Academielaan 9,
1960-1963

De sporthal is aan noordzijde nog van een indrukwekkende schoonheid. De stalen kolommen die het dak van de hal dragen, zien er nog uit alsof ze gisteren opgeleverd zijn. Aan de zuidzijde zijn ventilatiekanalen, nieuwe puien en rolluiken aangebracht. Op de hoek van de Academielaan is een tiental jaren geleden een doosvormige hal bijgebouwd waardoor de ruimte daar wel erg vol geworden is. Binnen is in de gangen rond de binnenplaats de hand van Bedaux nog duidelijk te herkennen.

In de sporthal zijn de ramen later van binnen dicht getimmerd, waardoor ruimte heel anders beleefd wordt.

Aan het einde rechtsaf naar station Tilburg Universiteit.

Andere gebouwen van Jos. Bedaux in Tilburg

2 woonhuizen Oisterwijksebaan	Oisterwijksebaan
AMRO-bank	Heuvelring 88
Bedrijfsgebouwen	Triborgh Verversstraat 2-4
Dubbel woonhuis	Eras Burg.Suijstraat 2, 4
Fotoatelier van Beurden	Telexstraat 8
Fratershuis Fatima	Kruisvaarderstraat 32
Garage Lepelaers	Ringbaan oost 102 a
GGD	Ringbaan W 227 (zie volgende pagina's)
Graf Michael Bedaux	Prof. Lorentzstraat
Kantongerecht Tlburg	Stadhuisplein 75 (zie volgende pagina's)
Kantoor Ackermans	Gasthuisring 52
Kantoor Bouwbedrijf	Pellikaan Insulindenstraat 3
Kapel St. Jozefzorg	Kruisvaardersstraat
Kerk en Pastorie Fatima	Fatimastraat
Landhuis Jurgens	Bredaseweg 507
Landhuis Verbunt	Bredaseweg 490
Officierswoningen	Ringbaan-zuid, Fatimastraat
Pension St.Jozefzorg	Wethouderslaan 9
van der Weegen	Korvelseweg 118, 120
Verpleegtehuis St.Jozefzorg	Wethouderslaan
Winkelwoonhuis Loykens	Korvelseweg 61
Winkelwoonhuis van Ierlant	Heuvelstraat 48
Woonhuis Dankers	Ringbaan west 321
Woonhuis de Bruin	Bredaseweg 342
Woonhuis Dröge	Bredaseweg 362
Woonhuis Grimbiere-Jurgens	Reeshofweg 70
Woonhuis Janssens	Ringbaan west 237
Woonhuis met praktijk Fatima	Kruisvaarderstraat 30
Woonhuis Van Tuyn	Constant van Wessemhof 2
Woonhuis , kantoor en werk- plaats Fa.Zeebregts	Koopvaardijstraat 23

Kantongerecht Tilburg
Stadhuisplein 75
1963-1969

Het kantongerecht is onlangs vooral van binnen geheel gerenoveerd. Het asbest is verwijderd, er zijn nieuwe voorzieningen voor (brand-)veiligheid en luchtbehandeling aangelegd en er is isolerend glas aangebracht met behoud van de stalen ramen. De indrukwekkende vrij hangende betonnen trap beneden is om veiligheidsredenen in glas ingepakt. De brandtrap en de overkapping boven de entree van de rijwielberging, beide in de binnenplaats, zijn een tiental jaren geleden toegevoegd.

Het schilderij tegen de wand boven deze overkapping brengt kleur in de rust van Bedaux. Alles ziet er verder nog grotendeels uit zoals het veertig jaar geleden gebouwd werd. Jo Coenen heeft destijds in de hoedanigheid van Rijksbouwmeester het gebouw het predicaat gegeven van inspirerende bouwkunst. Het kwam nog niet in aanmerking voor de kwalificatie rijksmonument omdat het gebouw nog geen vijftig jaar oud was.

De trappenpartij, de gevangenisachtige binnenplaats en de grote rechtszaal zijn imponerend. Aan de achterzijde maakt de muschelkalk gevelbekleding plaats voor een baksteenreliëf van Luc van Hoek. De justiciaweegschaal op de westgevel is gemaakt naar een ontwerp van Bedaux zelf.

GGD
Ringbaan West 227,
1962-1967

De opdracht voor het ontwerp van de GGD is het resultaat geweest van een besloten prijsvraag, waaraan onder andere ook architect Jos Schijvens uit Tilburg deelnam. Bedaux liet zijn prijsvraagontwerp, dat onder motto (anoniem) ingediend moest worden, vanuit Rotterdam versturen omdat hij vermoedde dat de deelnemer uit Rotterdam, architect Elffers, de voorkeur genoot van de jury. En Bedaux won, waarbij onduidelijk is gebleven of de jury de Rotterdammer koos of Bedaux. Het is overigens de enige opdracht die Bedaux van de gemeente Tilburg ontving. Het moderne gebouw heeft aan de kant van de Ringbaan West een gevel van glas, gezet in een ritme van witte stalen kolommen. Aan de rechterkant een uitbouw in muschelkalksteen.

Alles twee lagen hoog. Aan de achterzijde treffen we gevels van gele baksteen in één laag. Daar tussenin twee binnentuinen met op de begane grond glazen gangen die als een soort pergola de binnentuinen omzomen. Het bureau Bedaux de Brouwer Architecten heeft in de loop der tijd regelmatig verbouwingen of uitbreidingen uitgevoerd. Onlangs is het hele gebouw gerenoveerd. Nieuwe zonwering, isolerende puien en luchtbehandelingapparatuur werden aangebracht. Op de verdieping zijn de individuele kantoren vervangen door kantoortuinen. Aan de zuidzijde is een hele nieuwe kantoorvleugel aangebouwd.

